

Edward Breza

Współczesne polskie imiona, kontynuujące staropolskie dwuczłonowe imiona osobowe (ciąg alfabetyczny N – Ź). Część II (Ś – Ź)¹

Świętochna, Świętosław, Świętosława, Świętopelk i podobne

SIW podaje 1 mężczyznę o imieniu *Światłostaw* w woj. wrocławskim; 4 *Światomir*: po 1 w woj. krakowskim, lubelskim, opolskim i radomskim; 5 *Światopelk*: po 1 w woj. olsztyńskim, katowickim, koszalińskim, warszawskim i wrocławskim; 70 *Światosław*; 1 *Świazozar* w woj. warszawskim; 5 *Świetosław*: 2 w woj. białostockim, po 1 gdańskim, katowickim i warszawskim; 1 *Świazozar* w woj. warszawskim; 1 *Świętomir* w woj. piotrkowskim; 4 *Świętopelk*: po 1 w woj. bydgoskim, gdańskim, warszawskim i wrocławskim; 27 *Świętosław*; 1 kobietę noszącą imię *Światłoslawa* w woj. skierniewickim; 13 *Światoslawa*; 5 *Świętochna*: po 1 w woj. elbląskim, konińskim, płockim, poznańskim i wrocławskim; 78 *Świętosława*.

SI 256 notuje imiona *Świętopelk* i *Świętopetek* z łacińskimi odpowiednikami *Sventopelcus* i *Sventopolcus*; *Svjatopolk* występuje w jęz. błr., ros. i ukr.; *Svetopluk* w błg.; *Svatopluk* w cz. i wł.; *Svante* w est.; *Svatopluk* w łot.; wariantywnie: *Svatopluk*, *Svetopluk* w ang.; *Svante*, *Vante*, *Vantte* w fiń.; *Svatopluk*, *Sviatopolk* we fr. i hiszp.; *Sviatopolkass*, *Svatoplukas*, *Svetopolkas* w lit.; *Svatopalk*, *Svetopal*, *Svetopluk* w mac.; *Sviatopolc*, *Sviatopluc* w rum.; *Svätopluk*, *Svătoš* w słow.; *Svjatopolk*, *Svantepolk*, *Svatopluk*, *Svante* w szw.; *Szvjatopolk*, *Szvatopluk* w węg.; formy żeńskiej brak w uwzględnionych w SI językach.

¹ Ciąg alfabetyczny A – D przedstawiłem na Konferencji w Ostrołęce w listopadzie r. 2006, poświęconej językowi mówionemu miast; ciąg E – K na Konferencji w Gdańsku w listopadzie tegoż roku dla uczczenia pamięci prof. B. Krei, ciąg L – M we Wrocławiu dla uczczenia setnej rocznicy urodzin prof. S. Rosponda; druk w materiałach konferencyjnych. Ciąg N – S ukazał się w IV tomie niniejszego czasopisma (zob. „Linguistica Bidgostiana” 2007: 63-95).

Świętosław z odpowiednikami łacińskimi *Sventoslaus*, *Suentoslaus*, *Suantoslaus*; *Svyatoslav* występuje w jęz. ang.; *Svjatoslaū* w błr., *Svjatoslav* w est., fr., ros., szw. i wł.; wariantywnie: *Svatoslav*, *Svētoslav* cz.; *Svatoslao*, *Svatoslav* hiszp.; *Swētosław*, *Swētoš* dolnołuż.; *Svatoslav*, *Svetoslav* mac.; *Swiatoslav*, *Svinĭiu*; *Svātoslav*, *Svātoš*, *Svetoslav*, *Svetislav* w słow.; *Svatoslav*, *Svetislav*, *Svetoslav* w słwn.; *Szvjetoszló*, *Szvetosláv* węg.

Świętowit, *Światowid* (bez odpowiedników łacińskich); *Svantevit* w ang., fr., hiszp. i szw.; *Svetozar* cz. i ros.; *Svetozaras* w lit.; *Sviatovids* w łot.; *Slavŭovit* rum.; *Svetozár* w słow.; *Svitozar* ukr.; wariantywnie: *Szvantevit*, *Szvetovit*, *Szvetozár* węg.

SSNO V 395, VII 261-262 dokumentuje m. in. imiona: *Świętobor* od ok. r. 1300 z Małopolski, od r. 1397 z Łęczyckiego, z r. 1234 z Pomorza Zachodniego; *Świętochna* od r. ok. 1265 z menologium norbertanów wrocławskich, od r. 1387 z Łęczyckiego, od r. 1388 z Małopolski, od r. 1392 z Wielkopolski, od r. 1426 z Mazowsza, od r. 1441 z kresów południowo-wschodnich; *Świętomir* od r. 1297 z Wielkopolski; *Świętomirza* z r. 1334 z Wielkopolski; *Świętoń* od r. ok. 1265 z menologium norbertanów wrocławskich, od r. 1386 z Małopolski, od 1399 z Wielkopolski; *Świętopelk*, *Świetopelko*, *Świętopelek* od r. 1279 ze Śląska, od r. 1227 z Mazowsza, od r. 1387 z Małopolski, od r. 1393 z Łęczyckiego, od r. 1399 z Wielkopolski, od r. 1448 z kresów południowo-wschodnich; *Świętopolk*, *Świętopólko* od r. 1321 z Wielkiej Marchii, od r. 1175 z Pomorza Gdańskiego; *Świętopalk* od r. 1388 z Wielkopolski, od r. 1359 z kresów południowo-wschodnich; *Wszetopelk* od r. 1484 z kresów południowo-wschodnich i w wersji łaciskiej *Sanctopolcus* od r. 1260 na Pomorzu Gdańskim; też *Świętopelka* z r. 1398, z Małopolski, z r. 1458 z kresów południowo-wschodnich, z r. 1408 z Wielkopolski; *Świętosław* od r. 1385 z Małopolski, od r. 1387 z Wielkopolski, z r. 1441 z kresów południowo-wschodnich, z r. 1455 z Mazowsza; *Święc(e)sławz* r. 1358 z Wielkiej Marchii, od r. 1367 z Małopolski; *Święcstaw* od r. 1398 z Wielkopolski; *Świętosława* od r. ok. 1265 z menologium norbertanów wrocławskich, z r. 1271 z Małopolski, z r. 1402 z Mazowsza, od r. 1403 z Wielkopolski; *Święcslawa* z r. 1399 z Małopolski; *Święstawa* z r. 1398 z Wielkopolski; *Świętosz* od r. 1204 ze Śląska, od r. 1399 z Wielkopolski, z r. 1198 z Mazowsza, od r. 1321 z Pomorza Zachodniego, od r. 1403 z Małopolski; *Świętoszna* od r. 1385 z Małopolski; *Świętożyźń* z r. ok. 1265 z menologium norbertanów wrocławskich (por. Mal 117-118).

Są to staropolskie i staropomorskie imiona dwuczłonowe z I członem przymiotnikowym *święty* w przedchrześcijańskim znaczeniu 'mocny, silny'; w II wystąpiły rzeczowniki *mir* 'spokój', *pelk/pułk*, *slawa*, *wit* 'pan', *żyźń* 'życie' oraz rdzeń czasownikowy pochodny od scsowskiego *boriti* 'walczyć'. J. Bubak (KNI 293) opracował imiona: *Świętobor* z imieninami 27 V, *Świętochna* – 3 V, *Świętomir* – 28 VII, *Świętomira* – 11 II, *Świętopelk* – 1 VI, *Świętosław* – 31 VIII, *Świętosława* – 3 V; w Wykazie podał *Świętomir*, *Świętopelk*, *Świętosław* oraz żeńskie *Świętochna* i *Świętosława* (znalazły się przeto także w opracowaniu W. Kupiszewskiego, Kupisz 146). Kupisz 265-266 ujął imiona *Świętobor* z imieninami 6 IV, *Świętochna* – proponuje 6 IV, *Świętomir* – 28 VII, *Świętomira* – 11 II, *Świętopelk* – 1 VI, *Świętosław* – 31 VIII, *Świętosława* – 3 V, *Świętożyźń* – proponuje 18 IV. Imię *Świętopelk* nosili m. in.: w IX w. Świętopelk, książę wielkomorawski, który uniezależnił się od Niemiec, podporządkował sobie Czechy, Panonię i może państwo Wiślan; w XIII w. Świętopelk, książę Pomorza Gdańskiego, syn Mściwuja I, oraz Światopełk Karpiński (XX w.), poeta i satyryk. Wskutek nieudolnej pisowni staropolskiej i form innosłowiańskich z realizacją sylaby *świę-* jako *świa-* wiele imion przytaczanych było w formie typu *Światowid*. To ostatnie zwłaszcza wskutek etymologii ludowej (reinterpretacji), wiążącej imię ze *światem* i *widzeniem*, zwłaszcza u bóstwa zachodniopomorskiego: *widzi świat*.

SNWPU notuje 2215 osób o nazwisku *Świątek*, po 2 *Świątoch* i *Świątocha* w woj. leszczyńskim; 3 *Świeten*; 895 *Świątoń* i pochodne; *Świątopelk* 0 (SNW nie notuje).

Tolimir, Tolisław, Tolimira, Tolisława i podobne

SIW podaje 10 mężczyzn o imieniu *Tolimir*; 1 *Tolmir* w woj. lubelskim z elipsą środkowej sylaby; 11 *Tolesław* wskutek gwarowej realizacji grupy *li* jako *le*; 36 *Tolisław*; 2 kobiety noszą imię *Tolimira*: po 1 w woj. częstochowskim i gdańskim; 2 *Tolmira*: po 1 w woj. lubelskim i warszawskim; 48 *Tolisława*; 4 *Tolesława*: 2 w woj. warszawskim, po 1 w kieleckim i łódzkim. SI nie notuje. SSNO V 446-447 dokumentuje imiona: *Toligniew* z lat 1470 – 1480 z Małopolski (od J. Długosza); *Tolisław* od r. 1237 z Mazowsza, od r. 1245 z Wielkopolski; *Tolisława* z r. 1333 ze Śląska i z r. 1388 z Wielkopolski; nadto zdrobniałe: *Tola* z r. 1018 z Mazowsza, z r. 1431 z Wielkopolski, pochodne *Tolak* od r. 1426; *Tołęda* z r. 1304; *Toleń* od r. 1437 z Mazowsza; *Toliba* od r. 1392 z Łęczyckiego; *Tolim* z r. 1375 z Małopolski; *Tolima* od r. 1237 z Mazowsza (por. Mal 119).

Z dokumentacji historycznej wynika, że imię *Tolimir* jest tworem późniejszym, niepoświadczonym w staropolszczyźnie, ale – moim zdaniem – udanym.

Imiona zawierają w I członie czasownik *tulić* (w scs *utoliti* ‘uciszać, uspokajać’) ‘obejmować, przyciskać do siebie’, w II członie wystąpiły rzeczowniki *gniew*, *mir*, *śława*. J. Bubak (KNI 300-301) opracował imiona *Tolislaw* i *Tolislawa* z imieninami 25 II, zamieścił je w Wykazie (opracował je zatem Kupisz 150); Kupis 271 ujął imiona: *Toligniew* – imieniny 13 II, *Tolimir* – 12 VII, *Tolislaw* – 1 IV i *Tolislawa* – 25 VI.

SNWPU notuje m. in. 2 osoby o nazwisku *Tola* w woj. bydgoskim; 699 *Tolak*: 430 w woj. warszawskim; 25 *Tolik*; 18 *Tollik*: 8 w woj. gdańskim, 6 w warszawskim, 4 w płockim (o tym nazwisku pisałem w Pom 1995, nr 11, s. 52-53); 51 *Tolisz*: 27 w woj. chełmskim, 20 we wrocławskim, 4 w lubelskim; 68 *Tulisz*; 238 *Tuliszka*: 172 w woj. poznańskim.

*Tosław, Tosława, Tomysław, Tomysława, Tomił, Tomiła,
Tomir, Tomira* i podobne

SIW notuje 3 kobiety o imieniu *Tosława*: po 1 w woj. kieleckim, koszalińskim i siedleckim. SSNO V 462 dokumentuje imię *Tosław* od r. 1400 w Wielkopolsce. Mal 119 objaśnia imię to jako skróconą formę od *Witosław*, *Lutosław* lub od *Stoj(i)śław*, do tej ostatniej podstawy odsyła SSNO V 211, 462. Mal dodaje tu jeszcze rekonstruowane imię *Tomysł* od n. m. *Tomysł Stary*, pow. bukowski. SIW podaje imiona *Tomysław* u 4 mężczyzn: po 1 w woj. katowickim, legnickim, poznańskim i wrocławskim oraz *Tomysława* u 1 w woj. tarnowskim (por. jednak imię *Tomisław*).

Do omówionej struktury z I skróconym członem należą także dalsze imiona: 7 *Tomił*; 98 *Tomir*; 1 *Tomiera* w woj. konińskim; 1 *Tomila* w woj. katowickim; 27 *Tomila*; 154 *Tomira*; 1 *Tomirośława*, utworzone od podstawy *Tomir(a)*; też najprawdopodobniej 1 kobieta o imieniu *Tumira* w woj. lubelskim. W II członie wystąpiły rzeczowniki *mir* ‘pokój’ i *śława* oraz przymiotnik *mily*. Imiona te pozwalają na stwierdzenie, że istnieje wśród Polaków pragnienie noszenia i nadawania nowo narodzonym dzieciom imion słowiańskich, a że znają pewne charakterystyczne człony, które w takich imionach występują, dlatego tworzą podobne do nich struktury. J. Bubak (KNI) nie podał żadnego z wyżej wymienionych imion, nie wystąpiły one także w opracowaniu W. Kupiszewskiego (Kupisz), natomiast Kupis 271 zamieścił tylko *Tomirę* albo *Tamirę* z imieninami 24 V, traktując je jako imiona irańskie. Patrząc na historię uświęconego *Tosława* i odpowiednik żeński *Tosława*, nadto na udane nowotwory

Tomir, Tomira, Tomił, Tomiła, warto te imiona umieścić w nowo przygotowanym Wykazie dla USC.

SNWPU podaje 4 osoby o nazwisku *Tomil* w woj. elbląskim; 290 *Tomilo*: 62 w woj. zamojskim, 47 lubelskim, 29 katowickim; 3 *Tomillo*: 2 w woj. nowosądeckim, 1 w kieleckim; 120 *Tomik*: 62 w woj. katowickim, 23 w bielskim; 6 *Tomis*: 5 w woj. opolskim, 1 we wrocławskim oraz wiele innych pochodnych i pokrewnych, z których jednak niektóre można odnieść do im. *Tomisław* (zob. *Tomasz* lub nawet *Antoni*).

Tomisław, Tomisława i podobne

SIW notuje 105 mężczyzn o imieniu *Tomisław*; 4 *Tonisław*: po 1 w woj. częstochowskim, katowickim, piotrkowskim i sieradzkim; 5 *Tomisław* (zapewne obcokrajowiec); 1 *Tomis* w woj. warszawskim; 1 *Tonis* w woj. wałbrzyskim; 30 kobiet noszących imię *Tomisława*; 6 *Tonisława*; 2 *Tunisława*: po 1 w woj. białostockim i olsztyńskim; 3 *Tonka*: po 1 w woj. torunskim, wałbrzyskim i zielonogórskim. SI 266 podaje imiona *Tomisław* i *Tomisława* z odpowiednikami łacińskimi *Tomislaus, Tomislava; Tomislav* występuje w jęz. ang., błg., cz., fr., mac., ros., chorw., słw. i słwn.; *Tomyslav* w ukr.; *Tamyslaŭ* w błr.; *Tomislavas* w lit.; *Tomislaos* w nowogr.; *Tomisláv* w węg.; *Tomislao* wł.; wariantywnie: *Tomislao, Tomisław* w hiszp.; forma żeńska występuje jako *Tomislava*; w ros. SSNO V 455 dokumentuje m. in. imiona: *Tochna* od r. 1376 z Małopolski, z r. 1392 z Wielkopolski, od r. 1437 z Mazowsza, od r. 1469 z kresów południowo-wschodnich; *Tomisław* od r. ok. 1256 z Wielkopolski, od r. 1198 z Pomorza Zachodniego, od r. 1262 z Pomorza Gdańskiego; od r. ok. 1265 z menilogium norbertanów wrocławskich, od r. 1310 z Małopol, od r. 1427 z Mazowsza; *Tomisława* od r. 1386 z Małopolski, od r. 1391 z Wielkopolski; *Tomisz* od r. 1295 (por. Mal 119).

Są to staropolskie imiona dwuczłonowe: w I członie występuje scsowski czasownik *tomiti* 'dręczyć', w II rzeczownik *slawa*. Odnoszone było niekiedy do im. chrześcijańskiego *Tomasz*. J. Bubak (KNI 301-302) opracował imiona *Tomisław* i *Tomisława* z imieninami 25 II, zamieścił je w Wykazie (znalazły się więc w opracowaniu W. Kupiszewskiego, Kupisz 150 i u Kupisa 272, jednak z imieninami 21 XII (*Tomisław*) i 10 II (*Tomisława*); Knap 168 podaje imieniny 7 III (nie podaje formy żeńskiej); imię męskie odnotował także Majtan 93. Warto by upowszechnić imiona *Tochna*, utworzone jak *Dobrochna, Miłochna* oraz *Tomisz*, jak *Budzisz, Gromisz, Grzymisz, Sulisz*. Podane w SIW imiona z początkowym *Toni-* mogą nawiązywać do imienia *Antoni*.

Trzebor

SIW podaje 1 mężczyznę o imieniu *Trzezbór* w woj. łódzkim. SSNO V 480 dokumentuje imię *Trzebor* od r. 1393 z Łęczyckiego, od r. 1315 z Pomorza Zachodniego, od r. 1426 z Wielkopolski. Notowane w SIW *quasi-imię* uległo analogii do rzeczownika *bór*, jak większość imion staropolskich z członem *-bor*, i dodatkowo (prawdopodobnie przez analogię do przyimka *przez*) wstawiono spółgłoskę *-z-*.

M. Malec (Mal 119) i cały zespół SSNO oraz SEMot (por. SSNO V 230, 480; SEMot VII 591) traktują jako formę skróconą imion, pochodnych od podstawy *strzeży-*. Imienia nie uwzględniają wyzyskiwane przez mnie opracowania naukowe i popularne, niepoświadczone także w SNWPU.

Tworzylaw, Tworzylawa

SIW notuje 1 mężczyznę noszącego imię *Tworzylaw* w woj. nowosądeckim i 1 kobietę o imieniu *Tworzylawa* w woj. poznańskim. SSNO V 497-500 potwierdza imiona: *Tworzyjan* od r. 1377 z Małopolski, od r. 1391 z Łęczyckiego, od r. 1392 z Wielkopolski, od r. 1470 z kresów południowo-wschodnich; *Tworzimir* od XII w. ze Śląska, od r. 1262 z Pomorza Gdańskiego; *Tworzylaw* z r. 1399 z Łęczyckiego; *Tworzysz* z r. 1480 z Pomorza Zachodniego (por. Mal 120).

Są to staropolskie i staropomorskie imiona dwuczłonowe: w I członie występuje czasownik *tworzyć*, w II rzeczowniki *mir* 'pokój' i *slawa*. Z wykorzystanych przez mnie opracowań naukowych i popularnych imiona odnotowuje jedynie Kupis 274: *Tworzyjan* z imieninami 4 V (św. Floriana), *Tworzimir* – 26 III, *Tworzylaw* – 31 XII, *Tworzylawa* – 18 VIII. W średniowiecznej Polsce utożsamiono imię *Tworzyjan*, dotąd wystarczająco nieobjaśnione, z imieniem *Florian*. Warto by przywrócić imię *Tworzysz*, powstałe od podanych: *Tworzyjan*, *Tworzimir* czy *Tworzylaw*, jak np.: *Budzisz*, *Gromisz*, *Grzymisz*, *Sulisz*.

SNWPU podaje 3548 osób o nazwisku *Tworek*: 618 w woj. tarnobrzeskim, 267 w katowickim, 248 w warszawskim, 219 w sieradzkim, 155 w kieleckim, 121 w częstochowskim, 109 w bydgoskim; 66 *Twork*: 62 w woj. gdańskim, 2 w słupskim, po 1 w bydgoskim i w wałbrzyskim; 19 *Tworke*: 9 w woj. gdańskim, 8 w słupskim, 2 w koszalińskim; 79 *Tworko*: 52 w woj. przemyskim, 7 w koszalińskim, 5 w bydgoskim; 8 *Tworzylański*: 4 w woj. bielskim, po 2 w kieleckim i w łódzkim; 1 *Tworzylańska* w woj. krakowskim i wiele pochodnych oraz pokrewnych.

Unimierz, Unisław, Unisława

SIW podaje 3 mężczyzn o imieniu *Unimierz*: 2 w woj. wałbrzyskim, 1 w szczecińskim; 12 *Unisław* i 12 kobiet noszących imię *Unisława*. SSNO V 523-526 dokumentuje imiona: żeńskie *Uniechna* z r. 1424 z Kujaw; *Uniedrog* z r. ok. 1265 z menologium norbertanów wrocławskich; *Uniegost* z XII w. na Śląsku; *Uniej* od r. ok. 1260 na Śląsku; *Uniemir* od r. 1203, z r. 1242 na Pomorzu Zachodnim i *Huniemir* tamże we wspomnianym r. 1242 oraz *Unimir* od r. 1065 na Mazowszu, od r. 1253 na Śląsku; *Uniemysł* z r. 1136 z Wielkopolski (Bulla gnieźnieńska); *Uniesław* z r. 1212 z Kołobrzegu, z r. 1396 z Wielkopolski, od r. 1402 z Mazowsza, od r. 1281 z Pomorza Gdańskiego; *Huniesław* z r. 1220 z Pomorza Gdańskiego, z r. 1247 z Pomorza Zachodniego, od r. 1384 z Małopolski; *Unisław* z r. 1220 z Pomorza Gdańskiego, z r. 1247 z Pomorza Zachodniego; *Unisława* z r. 1373 z Małopolski, *Unisława* z r. ok. 1265 z menologium norbertanów wrocławskich i z r. 1329 z Wielkopolski; *Uniesz* z r. ok. 1125; z r. 1386 z Małopolski; *Uniewit* z r. 1136 z Wielkopolski (Bulla gnieźnieńska) i wiele pochodnych (por. Mal 120-121, gdzie także rekonstruowane imiona: *Uniebog* z imienia duchownego śląskiego: *Clericus Unebosus* r. 1281; *Ugost* z n.m. *Ugoszcz*, pow. Rypin, też *Ugoszcz* pod Kościerzyną), ale zdaniem H. Górnowicza są to n. topograficzne przeniesione z n. jeziora *Ugoszcz*, ta zaś od *gościć*, a więc 'jeziora o zmiennym poziomie wody, gdzie woda niejako gości'; *Unieżyż* z n. m. *Unieżyż*, dziś *Unierzysz* w pow. mławskim.

Są to staropolskie i staropomorskie imiona dwuczłonowe: w I członie występuje scsowski przymiotnik *unijb*; w rodz. nijakim *unje* 'lepszy' (dlatego w imionach człon I realizowany jest jako *Uni-* lub *Unie-*), w II członie znalazły się rzeczowniki: *bog* w przedchrześcijańskim znaczeniu 'bogactwo, majątek', *gość*, *mir* 'pokój', *śława*, *wit* 'pan', *żer*; przymiotnik *drogi* i rdzeń odczasownikowy *mysł*, powstały od *myśleć*, dawniej *myślić* wskutek tzw. derywacji wstecznej. J. Bubak (KNI) nie uwzględnił żadnego z tych imion, nie zamieścił także w Wykazie (nie znalazły się zatem także w opracowaniu W. Kupiszewskiego, Kupisz); wszystkie je ujął Kupis 276 z imieninami: *Uniedrog* – 30 XII, *Uniegost* – 24 IX, *Uniemir* – 3 XII, *Uniemysł* – 2 II, *Uniesław* – 18 VII, *Uniewit* – 6 IX. Żadnego z tych imion nie odnotowali Knap i Majtan.

SNWPU notuje 7 osób o nazwisku *Unik*: 4 w woj. katowickim, 3 w koszańskim; 39 *Unisławski*: po 8 w woj. bydgoskim, kaliskim i łódzkim; po 5 w piotrkowskim, skierniewickim i zielonogórskim; prawdopodobnie niektóre inne także tu należą.

Warcisław, Wartysław, Wrocisław i podobne

SIW podaje 19 mężczyzn noszących imię *Warcisław*: po 3 w woj. łódzkim i warszawskim, po 2 w poznańskim i szczecińskim, po 1 w bielskim, gdańskim, leszczyńskim, pilskim, plockim, słupskim, wałbrzyskim, wrocławskim i zielonogórskim (rozmszczenie w woj. podano ze względu na skład fonetyczny, charakterystyczny w dziejach polszczyzny dla północy Polski); 2 *Wartysław* w woj. gdańskim; 1 *Wrocisław* w woj. łódzkim; 1 *Wrócisław* w woj. krakowskim; 1 kobietę noszącą imię *Wrócislawa*. SI 283 podaje imiona *Wrocisław* i *Wrocislawa*; *Wratislav* występuje w jęz. ang.; *Wratislav* w błg., cz., fr., mac., ros., chorw., słwn. i szw.; *Wratislao* w hiszp. i wł.; *Wratislavas* lit.; *Wratislaos* w nowogr.; *Wratislavius* w rum.; wariantywnie: *Wratislav*, *Wrakto* w słow.; *Wratiszló*, *Wratiszláv* w węg. SSNO VI 203-209 potwierdza m. in. imiona: *Wracimir* z r. ok. 1265 z menologium norbertanów wrocławskich; *Warcisław* od r. 1153 z Pomorza Zachodniego, od r. 1392 z Wielkopolski, od r. 1269 z Małopolski, od r. 1209 z Pomorza Gdańskiego, od r. 1352 z kresów południowo-wschodnich; *Wrocisław* od r. 1306 ze Śląska, od r. 1398 z Łęczyckiego, od r. 1287 z Wielkopolski, od r. 1153, z Pomorza Zachodniego, od r. 1290 z Małopolski; *Wracisław* od r. 1223 z Mazowsza, od r. 1229 z Pomorza Gdańskiego, od r. 1326 z Pomorza Zachodniego; *Wroc(s)ław* od r. 1397 z Wielkopolski, od r. 1415 z Mazowsza, od r. 1306 ze Śląska, od r. 1374 z Małopolski; *Warc(s)ław* od r. 1315 z Pomorza Zachodniego, od r. 1267 z Pomorza Gdańskiego, z przełomu w. XIII/XIV ze Śląska; *Wrac(s)ław* z r. 1392 z Wielkopolski, z lat 1470-1480 z Małopolski; *Wrosław* od r. 1404 z Wielkopolski, od r. 1394 z Małopolski; *Warsław* z r. 1327 z Pomorza Zachodniego, z r. 1395 z Małopolski; formy żeńskie: *Wrochna* od r. 1388 z Małopolski, od r. 1423 z Mazowsza, od r. 1455 z kresów południowo-wschodnich, od r. 1399 z Wielkopolski; *Wrachna* z r. 1424 z Małopolski; *Wracisz* z r. ok. 1265 z menologium norbertanów wrocławskich; *Wrocisz* od r. 1136 z Wielkopolski (Bulla gnieźnieńska), od r. 1394 z Łęczyckiego, od r. 1487 ze Śląska; *Wracisz* z r. ok. 1265 z menologium norbertanów wrocławskich (por. Mal 121, 127, gdzie jeszcze rekonstruowane imię *Wrociżyr* z n. wsi *Wrociżyrz*, dziś *Wrocieryż* w pow. jędrzejewskim).

Są to staropolskie i staropomorskie imiona dwuczłonowe z I członem czasownikowym *wrócić*, w realizacji północnopolskiej *warcić*, z II członem rzeczownikowym: *mir* 'pokój', *slawa*, *żyr*. J. Bubak (KNI 323-324) opracował imiona *Wrocisław* z imieninami 9 XII i *Wrocislawa* – 17 V, zamieścił je w Wykazie (znalazły się zatem także w opracowaniu

W. Kupiszewskiego, Kupisz 157), na Pomorzu warto by przyjąć formę *Warcisław*, natomiast propagowana przez niektórych Kaszubów, np. A. Labudę (1902 – 1981) forma *Wartysław*, który dał swemu synowi takie imię, jest historycznym zapisem literalnym im. *Warcisław* i nie zasługuje na poparcie. Kupis 291 ujął imiona: *Wrocisław* z imieninami 22 II i 1 XI; *Wrocisława* – 23 I, *Wrocimir* – 28 I. Warto by powrócić do imion: *Wrochna*, powstałego jak *Dobrochna*, *Miłochna*, *Sulichna* oraz *Wrocisz*, powstałego jak *Budzisz*, *Gromisz*, *Grzymisz*, *Sulisz*.

SNWPU podaje 6 osób o nazwisku *Warcik*: 5 w woj. zamojskim, 1 we wrocławskim; 1 *Warcisz* w woj. krosnieńskim; 609 *Wrochna*: 304 w woj. radomskim, 163 w warszawskim; 294 *Wrosz*: 237 w woj. gdańskim, 19 w ślupskim, po 9 w katowickim i olsztyńskim; 14 *Wrosch*: po 5 w woj. gdańskim i ślupskim, 4 w koszalińskim (por. NP II 469), nadto wiele form pochodnych i pokrewnych.

Wenia, Weniusz, Wenisław i podobne

SIW podaje 1 mężczyznę o imieniu *Wenestaw* w woj. opolskim, 1 *Wenictaw* w woj. nowosądeckim; 7 *Wenisław*; 1 *Weniusz* w woj. szczecińskim; 3 kobiety noszące imię *Wenia*: 2 w woj. bydgoskim, 1 w nowosądeckim; 2 *Wenisława*: po 1 w woj. poznańskim i wrocławskim; 1 *Wenestawa* w woj. gdańskim.

Imiona poza tym nigdzie nienotowane. Jako formę podstawową traktuję imię żeńskie *Wenia*, które odnosi się do łac. rzeczownika *venia*, -ae ‘życzliwość, łaskawość’, też ‘zgoda, przyzwolenie na coś’, por. kurtuazyjne łacińskie *Sit venia verbo* ‘Jeśli wolno tak powiedzieć’; do niego dotworzono niepoprawnie formę męską *Venius*, adaptowaną do polszczyzny jako *Weniusz*, do podstawowej formy *Wenia* dodawano II, najczęstszy w słowiańskich imionach, człon -*staw*. Z tych neologizmów godne zaakceptowania są, moim zdaniem, *Wenia*, *Weniusz*, *Wenisław* i *Wenistawa*.

Wiaczesław, Wiaczesława i podobne

SIW notuje 480 mężczyzn o imieniu *Wiaczesław*, 9 *Wiaczysław*; 6 *Wiasław*; 1 *Wiączesław* w woj. elbląskim; 41 *Wieczesław*; 9 kobiet noszących imię *Wiaczesława*; 4 *Wieczesława*; 1 *Wiaczysława* w woj. białostockim; 5 *Wiasława*: po 1 w woj. bielskim, katowickim, koszalińskim, opolskim i piotrkowskim; 1 *Wiączesława* w woj. łódzkim.

Jest to wschodniosłowiańska postać im. *Więcesław* (zob.), Cerkiew prawosławna czci św. Wiaczesława 4 III i 28 IX (KP 132), dlatego aż 323 nosicieli tego imienia mieszka w woj. białostockim, gdzie najwięcej pra-

wosławnych Polaków. Poza formami *Wiaczesław* i *Wiaczesława* trudno się zgodzić na inne podane w SIW.

Widomir, Widostaw, Widimir

SIW podaje po 1 mężczyźnie o imieniu *Widmir* w woj. kieleckim; *Widostaw* w woj. elbląskim i *Widimir* w woj. gdańskim. Imiona są neologizmami, nienotowane w SSNO; Mal 121 odtwarza z n. m. imiona: *Widogost* na podstawie młyna *Widogoszcz* w pow. łaskim oraz przysiółka *Wydgoszcz* w pow. ostrzeszowskim i *Widorad* z n. m. *Widoradz* w pow. wieluńskim. Imię *Vidhost* notuje w jęz. cz. Svob 91, potwierdza także na Łużycach.

Człon I *wido-* wywiedziemy od czasownika *widzieć* (nawiązuje do tej podstawy wyraźnie nieudana struktura *Widimir*), II człon pochodzi od rzeczowników *mir* 'pokój' i *slawa*, w imionach rekonstruowanych: rzeczownik *gość* i przymiotnik *rad*. Kupis 280 zamieścił imiona: *Widogost* z propozycją imienin 20 X i *Widorad* z propozycją 28 X. Poza tym imiona nigdzie nienotowane. Czy je nadawać dzieciom, czas pokaże.

Wielistaw, Wielistawa i podobne

SIW podaje 178 mężczyzn o imieniu *Wielistaw*; 5 *Wielostaw*; 1 *Wielkostaw* w woj. warszawskim, 1 *Wilistaw* w woj. toruńskim; 445 kobiet *Wielistawa*; 17 *Wielostawa*; 1 *Wielkostawa*; 2 *Wilistawa*: po 1 w woj. gdańskim i jeleniogórskim; 3 *Wielina*: po 1 w woj. łódzkim, olsztyńskim i wrocławskim. SSNO VI 59-60, VII 282-283 dokumentuje imiona: *Wielistaw* od r. 1228 z Małopolski, od r. 1391 z Łęczyckiego, od r. 1398 z Wielkopolski, od r. 1423 z Mazowsza, od r. 1219 ze Śląska; *Wielebor* od r. 1435 z Mazowsza, od r. 1393 z Łęczyckiego, z r. 1442 z Wielkopolski; *Wielestaw* od r. 1478 z Mazowsza; *Wielstaw* z r. 1396 z Łęczyckiego; *Wielistawa* z r. 1405 z Łęczyckiego, od r. 1434 z Mazowsza; *Wielisz* od r. 1472 z Małopolski, z r. 1495 z Wielkopolski, z r. 1417 z kresów południowo-wschodnich; *Wieloch* od r. 1497 z Wielkopolski; *Wielochna* z r. 1481 z Mazowsza; Mal 122 dodaje *Wielemyśl* z r. 1389, którego jednak w SSNO nie znajduję (nie podaje także SEMot VII) i odtwarza na podstawie n. miejscowości imiona: *Wielebył* od n. wsi *Wielebyc*, dziś *Wielobycz* w pow. krasnostawskim; *Wieledrog* na podstawie n. wsi *Wieledróż* w pow. prasnyskim; *Wielimir* na podstawie n.m. *Wielmierzowice* w pow. kozielskim; *Wielewit* na podstawie wsi *Wielewic*, dziś *Wielewicz* w pow. złotowskim.

Są to staropolskie imiona dwuczłonowe: w I członie występuje scsowski czasownik *velěti*, w trybie rozkaz. *velji*, co dało w polszczyźnie *wieli*;

w II rzeczowniki *mir* ‘pokój’, *slawa* i *wit* ‘pan’; przymiotnik *drogi* i rdzenie odczasownikowe *-bor*, *-byt*, *-mysł* od scsowskiego *boriti* ‘walczyć’, *być*, *myśleć*, dawniej *myślić*. J. Bubak (KNI 312-313) opracował imiona *Wielisław* z imieninami 4 VII i *Wielisława* – 9 XII, nie zamieścił ich jednak w Wykazie (nie znalazły się zatem w opracowaniu W. Kupiszewskiego); Kupis podał imiona: *Wielebor* z imieninami 18 II, *Wiemysł* – proponuje 24 VIII, *Wielestaw* i *Wielisław* – 4 VII, *Wielisława* – 9 XII.

SNWPU podaje nazwiska: 9 *Wielik*: 6 w woj. katowickim, 2 w poznańskim, 1 w ostrołęckim; 7 *Wielika*: 4 w woj. olsztyńskim, 2 w poznańskim, 1 w łódzkim; 22 *Wielis*: 6 w woj. zielonogórskim, 5 w rzeszowskim, po 4 w katowickim i tarnowskim; 2 *Wielisz*: po 2 w woj. katowickim i rzeszowskim; *Wielis* 0 (SNW 1 kobieta w Bytomiu), które możemy odnieść do omówionych imion.

Wierusz, *Wierosław*, *Wierosława*, *Wiarosław*, *Wiarosława* i podobne

SIW podaje 6 mężczyzn o imieniu *Wierusz*; 9 *Wierosław*; 1 *Wierysław* w woj. olsztyńskim; 1 *Wiernisław* w woj. katowickim; 8 *Wiarosław*; 25 kobiet noszących imię *Wierosława*; 1 *Wierysława* w woj. gdańskim; 27 *Wiarosława*. SSNO VI 68 dokumentuje imię *Wierusław* od r. 1405, sędziego ziemi wieluńskiej, nazywanego wcześniej w r. 1391 *Wierusz* (literalnie *Verus*); imię to mieszano także z niem. im. *Werner*, spolszczonym do postaci *Wiernierz* (por. Mal 122).

Kolejność imion jest następująca: starożytny przydomek (*cognomen*) *Verus*, potwierdzony m.in. u 11 chrześcijan, z formą żeńską *Vera*, udokumentowaną m. in. u 10 chrześcijanek, pochodne od odpowiedniego przymiotnika *verus*, *-a*, *-um* ‘prawdziwy, autentyczny’, ‘prawdomówny, rzetelny’, urzeczownikowiony jako *verum* ‘prawda’ (obok *veritas* ‘prawda’); przydomek ten miał wiele form pochodnych, jak *Verax*, *Veranus*, *-a*; *Veranianus*, *Veranilla*, *Verania*; *Verianus*, *-a*; *Vericus*, *Vericellio*; *Vericulus*; *Verilla*; *Verinus*, *-a*; *Verinianus*, *Verinula*; *Verio*; *Verissimus*, *-a*; *Verullus*, *Verulus*, *-a* (IC 253-254). U chrześcijan przydomek, a potem imię *Verus* nadawane były prawdopodobnie przez wzgląd na słowa Chrystusa o Natanaelu: *Ecce vere Israelita, in quo dolus non est* ‘Oto **prawdziwy** Izraelita, w którym nie ma zdrady’ (J I, 47). Przydomek ten i imię przejęte zostały do polszczyzny w formie regularnej *Wierusz*, a więc ze zmiękczeniem *V* w *W* miękkie (*Verus* > *Wierusz*) i przejściem końcowego *-s* w *-sz*, jak w imionach *Juliusz*, *Klaudiusz*, *Łukasz* z łac. *Iulius*, *Claudius*, *Lucas*. W polszczyźnie imię *Wierusz* przeszło także do roli n. herbowej *Wierusz* (SEMot VI 66), stąd 17 osób nosi nazwisko *Wierusz-Kowalski*

i 6 *Wierusz-Walknowski*. Imię *Wierusz* spolszczone zostało w polszczyźnie także przez częsty i żywotny człon *-sław* do postaci *Wierusław* (zob. wyżej w SSNO), potem przez nawiązania do rzeczowników pospolitych typu *woziwoda*, *męczybuła* i imion typu *Budzisław*, *Strzeżywoj* przekształcone zostało w postać *Wierysław*; następnie odniesiono je do rzeczownika *wiara* i utworzono im. *Wiarosław*, a wskutek adideacji do ros. *wiera* – *Wierosław*. Przez odniesienie do przymiotnika *wierny* pojawiło się quasi-imię *Wiernisław*.

J. Bubak (KNI 313) opracował imiona *Wierusz* i *Wierusław* z imieniami 1 VIII i 23 IX, jednak tylko *Wierusz* zamieścił w Wykazie, znalazło się przeto w opracowaniu W. Kupiszewskiego, Kupisz 154; również Kupis 281 ujął tylko imię *Wierusz* (jego tłumaczenie imienia nie do przyjęcia i imieniny zaproponował 24 VI).

Obok form złożonych typu *Wierusz-Kowalski* w SNWPU spotkamy *Wierusz* u 87 osób: 44 w woj. kaliskim, 19 w warszawskim, 18 w poznańskim i wiele form pochodnych.

Wiesław, Wiesława

SIW podaje 210016 mężczyzn o imieniu *Wiesław*; 137 292 *Wiesława*, SI nie notuje. SSNO VI 72 dokumentuje imiona: *Wiesław* od r. 1373 z kresów południowo-wschodnich, z r. 1430 z Mazowsza oraz *Wiesława* z r. ok. 1265 z menologium norbertanów wrocławskich.

Jest to staropomorskie imię dwuczłonowe: w I członie występuje skrócona postać imienia *Wielisław* (zob.); w II członie rzeczownik *sława*. Na taką interpretację wskazuje wyraźnie zapis źródłowy z r. 1408 *Domisnus Veslaus ... dicto Velislao* (SSNO l.c.), tj. *Wiesław* i w cel. *Velislao*, tj. *Wielisławowi*. Prof. W. Taszycki uważał, że imię *Wiesław* stworzył K. Brodziński idyllą wiejską „*Wiesław*” z r. 1820, W. Doroszewski wywodził od im. *Więśław* < *Więceśław*, P. Zwoliński wreszcie od *Wielisław*, o czym szerzej Mał 122, przyp. 28. Opinie te przytacza także J. Bubak (KNI 314), podający imieniny *Wiesława* 22 V, 7 VI, 21 XI i 9 XII; *Wiesławy* – 22 V, 9 XII; imiona zamieścił także w Wykazie (opracował je zatem także W. Kupiszewski, Kupisz 154). Kupis 282 podaje imieniny *Wiesława* 7 VII oraz z nosicieli m. in. *Wiesława* Chrzanowskiego (XIX w.) i 22 V *Wiesławy*. Przypomnieć trzeba, że pseudonim *Wiesław* nosił W. Gomułka (1905 – 1982), działacz ruchu robotniczego. SIW podaje także 1 imię żeńskie *Wieścislawa* z nawiązaniem do rzeczownika *wieść*, występującego np. w imieniu *Dobrowieść*, będące neologizmem. Czy neologizm ten przyjmie się, zobaczymy.

SNWPU podaje 4 osoby noszące nazwisko *Wiesław*: 3 w woj. białostockim, 1 we wrocławskim; 2 *Wiesława* po 1 w woj. legnickim i poznańskim; 112 *Wiesławski*: 30 w woj. białostockim, 16 w łódzkim, 12 w kieleckim, po 9 w warszawskim i katowickim.

Wieńczysław, Wieńczysława i podobne

SIW podaje 530 mężczyzn o imieniu *Wieńczysław*; 29 *Wienczysław*; 2 *Wienczesław* w woj. warszawskim; 1 *Wenczysław* w woj. warszawskim; 264 kobiety noszące imię *Wieńczysława*; 1 *Wieńczesława* w woj. płockim.

Według powszechnego mniemania imię *Wieńczysław* i jego forma żeńska *Wieńczysława* powstały wskutek błędnej etymologii ludowej, w której I człon *więce* skojarzono z czasownikiem *wieńczyć*, zdaniem J. Bubaka (KNI 313) forma ta pojawiła się już w XVIII w., imieniny 25 III (podobnie Kupis 281). Imiona podane w Wykazie (zatem opracowane także przez W. Kupiszewskiego, Kupisz 154) są godne poparcia ze względu na tradycję i semantykę: któż nie chciałby być *uwieńczony sławą*?! Imię to nosi aktor teatralny i filmowy Wieńczysław Gliński (ur. w 1921 r.). J. Bubak (l.c.) podał prof. Politechniki Warszawskiej Wenczesława Poniza (1900 – 1967). Wariantów imienia jest dużo, poza formami *Wieńczysław* i *Wieńczysława* innych, moim zdaniem, nie warto przywracać.

Wierzchosław

SIW podaje 6 mężczyzn o imieniu *Wierzchosław*: po 2 w woj. bydgoskim i poznańskim, po 1 w konińskim i krakowskim. SSNO VI 120-122 potwierdza m. in. imiona: *Wirzchosław* od XII w. na Śląsku, z r. 1394 z Łęczyckiego, od r. 1400 z Małopolski, od r. 1412 z Mazowsza, od r. 1304 z Pomorza Gdańskiego; *Wirzchosława* od r. 1319 z Małopolski, od r. 1386 z Łęczyckiego, od r. 1392 z Wielkopolski; *Wirzchosz* od r. 1415 z Wielkopolski.

Jest to staropolskie i staropomorskie imię dwuczłonowe: w I członie występuje starop. rzeczownik *wirzch*, dziś *wierzch*, w II *sława*. J. Bubak (KNI 313) opracował imiona *Wierzchosław* i żeńskie *Wierzchosława* z imieninami 26 VIII, w Wykazie zamieścił jednak tylko męskiego *Wierzchosława*, zatem w opracowaniu W. Kupiszewskiego (Kupisz 154) znalazł się tylko *Wierzchosław*. Kupis 285 zamieścił w formie starop. *Wirzchosław* z imieninami 10 VIII i *Wirzchosława* – 3 III, co – oczywiście – nie do zaakceptowania; wymienił także imienniczkę *Wirzchosławy*, tj. *Wirzchosławę* Ludmiłę, córkę Mieszka III Starego, żonę Fryderyka I, księcia Lotaryngii.

SNWPU podaje 149 osób noszących nazwisko *Wierzchosławski*: 69 w woj. bydgoskim, po 13 warszawskim i poznańskim, pochodne jednak przede wszystkim od n. wsi *Wierzchosławice* (zob. SEMot III 215).

Więcierz, Więceślav, Więceślawa, Więclaw, Więclawa i podobne SIW podaje 1 mężczyznę o imieniu *Więcierz*; 41 *Więceślav*; 3 *Więclaw*: po 1 w woj. bydgoskim, gdańskim i wrocławskim; 2 *Wenceślav*: po 1 w woj. łódzkim i wałbrzyskim; 1 *Wencel* w woj. opolskim; 1 *Wienceślav* w woj. poznańskim; 72 kobiety noszące imię *Więceślawa*; 3 *Więclawa*: po 1 w woj. łódzkim, opolskim i wrocławskim; 1 *Wienceślawa* w woj. bydgoskim; 1 *Wienclawa* w woj. kaliskim; 1 *Więcysława* w woj. kaliskim. SSNO VI 75-90 dokumentuje m. in. imiona: *Więcemiari* z r. ok. 1312 z Pomorza Szczecińskiego; *Więc(e)mier* z r. 1229 mężczyzn o imieniu, również stamtąd; *Więcemir* z r. 1202 ze Śląska, od r. 1394 z Wielkopolski; *Więcemił* od r. 1390 z Wielkopolski, z r. 1230 z Małopolski; *Więcerad* w XII w. na Śląsku; *Więceślav* z lat 1398/1399 z Małopolski, z r. 1400 z Wielkopolski, z r. 1175 z Wolina, od XII w. ze Śląska, z r. 1329 z Mazowsza, od r. 1448 z kresów południowo-wschodnich; *Więc(s)ław* od r. 1386 z Małopolski, od r. 1391 z Wielkopolski, od r. 1426 z Mazowsza; *Więclaw* od r. 1386 z Małopolski, od r. 1399 z Wielkopolski, z r. 1314 z Gdańska (zapisy im. *Wacław* zob. s.v.); *Więceślawa* od r. ok. 1265 z me-nologium norbertanów wrocławskich, od r. 1331 z Małopolski; *Więc(s)ława* od r. 1387 z Małopolski, od r. 1416 z Mazowsza; *Więciesz* z r. 1410 z Wielkopolski; *Więcchna* od r. 1394 z Wielkopolski, z r. 1400 z Małopolski, od r. 1414 z Mazowsza; *Więcosh* z r. 1379 z Małopolski, z r. 1336 ze Śląska.

Są to staropolskie i staropomorskie imiona dwuczłonowe: w I członie występuje staropolski przysłówek *więce* 'więcej' (por. synonimiczne imię *Bolesław*), w II rzeczowniki *mir* 'pokój' i *ślawa*, przymiotniki: *miły*, *rad* i rdzeń czasownikowy *-bor*, powstały jako derywat wsteczny od scsowskiego czasownika *boriti* 'walczyć'. J. Bubak (KNI) nie ujął żadnego z podanych imion, w Wykazie zamieścił *Więclawa* (znalazł się zatem w opracowaniu W. Kupiszewskiego, Kupisz 154), Kupis 282-283 zamieścił imiona: *Więcemił* z imieninami 26 V, *Więcemiła* – 22 VII, *Więcemir* – 19 IX, *Więcerad* – 6 VI, *Więceślav* – 28 IX, *Więceślawa* – 18 II, *Więclaw* i *Więclawa* – 18 II. Wariantów imienia z członem *-ślav* jest wiele, moim zdaniem na poparcie zasługują: *Więceślav* i forma skrócona *Więclaw*, postaci skrócone *Więciesz* jak *Dobrosz*, *Miłosz* i może systemowo utworzona *Więcchna*, jak *Dobrochna*, *Milochna*, *Sulichna*; nic nie stoi na prze-

szkodzie, by upowszechniły się *Więcebor*, *Więcemił*, *Więcemir* i *Więcerad*. Ruskim odpowiednikiem jest imię *Wiaczesław* (zob. wcześniej) i pochodne oraz podobne; zniemczonym i to już od czasów krzyżackich *Wenzel*, pisane już po polsku *Wencel*, podobnie jak *Stanisław* na *Stenzel*, pisane także z polską *Stencel* (w SIW jednak niewykazane); dziś są to częste nazwiska w Polsce.

SNWPU podaje 50 osób o nazwisku *Więc*: 21 w woj. warszawskim, 20 w skierniewickim, 7 w gdańskim; 7200 *Więc*: 718 w woj. katowickim, 589 w tarnowskim, 563 w krakowskim, 322 w skierniewickim, 315 w olsztyńskim, 304 w kaliskim, 290 w warszawskim, 258 w kieleckim, 249 w pilskim; 1 *Więc* w woj. bydgoskim; 2201 *Więc*: 908 w woj. warszawskim, 302 w ostrołęckim i wiele pochodnych oraz pokrewnych.

Wisław, Wisława i podobne

SIW podaje 35 mężczyzn o imieniu *Wisław*; 145 kobiet noszących imię *Wisława*. SSNO VI 123-124, 230 dokumentuje imiona: *Wisław* od r. 1177 ze Śląska, od r. 1386 z Łęczyckiego; tam też mitologiczne imię legendarnego księcia *Wisława*, podane za Kroniką Boguchwała i J. Długoszem, eponima miast *Wisła* i *Wiślica*. *De facto* nazwy tych miast pochodzą od n. rzeki *Wisły* (por też SEMiG 426, 428); *Wisława* od r. 1273 z Wielkopolski, od r. 1350 z Małopolski; redakcja dopuszcza także formę *Wysława*; podobnie od hasła *Wisław* odsyła do *Wysław*.

Jest to staropolskie imię dwuczłonowe: z I skróconym członem od im. *Witosław* do postaci *Wi-* (zob. zapisy historyczne *Wisława* i *Witosława* w SSNO VI 123) i II rzeczownikowym *slawa*. Od dziejów bajecznych Polski imiona *Wisław* i *Wisława* kojarzone były z *Wisłą*. Nie dziw przeto, że i *Wisła*, królowa rzek polskich weszła do imiennictwa i dziś 2 kobiety noszą imię *Wisła*: po 1 w woj. poznańskim i warszawskim; nadto w SIW spotkamy 1 mężczyznę noszącego imię *Wisłomir* w woj. warszawskim i 1 kobietę o imieniu *Wisłomira* w woj. opolskim. Z *Wisłą* wiązać trzeba nadto imię *Wiślimir* u 1 mężczyzny w woj. katowickim. Imię *Wisława* nosi m. in. laureatka nagrody Nobla, poetka *Wisława Szymborska* (ur. 1923 r.). J. Bubak (KNI 318) opracował imiona *Wisław* i *Wisława*, zamieścił je w Wykazie (znalazły się przeto w opracowaniu W. Kupiszewskiego, Kupisz 155), imiona ujął także Kupisz 286 z imiennymi 7 VI (*Wisław*) i 22 V (*Wisława*).

SNWPU podaje 1 osobę o nazwisku *Wisław* w woj. bielskim; nazwisko *Wisła* nosi 676 osób: 369 w woj. bielskim, 48 w katowickim, 29 w opolskim.

Witomierz, Witomił, Witomir, Witosław i podobne

SIW podaje 12 mężczyzn o imieniu *Witomierz*; 5 *Witomił*: 3 w woj. warszawskim, po 1 w bydgoskim i wrocławskim; 2 *Witomir*: po 1 w woj. koszalińskim i wrocławskim; 2 *Witymir*: po 1 w woj. poznańskim i warszawskim; 2 *Wityslaw* w woj. warszawskim; 354 *Witosław*; 1 *Witosz* w woj. katowickim; 3 kobiety noszące imię *Witomiła*: po 1 w woj. białkopodlaskim, lubelskim i warszawskim; 1 *Witomira* w woj. konińskim; 127 *Witosława*; 1 *Witymira* w woj. gdańskim; 2 *Wityslawa*: po 1 w woj. krakowskim i łódzkim. SI nie notuje. SSNO VI 133-135 dokumentuje m. in. imiona: *Witosław* od r. 1392 z Wielkopolski, od r. 1193 ze Śląska, od r. 1381 z Małopolski; *Witosława* od r. ok. 1265 z menologium norbertanów wrocławskich, od r. 1275 z Pomorza Gdańskiego, od r. 1372 z Łęczyckiego, od r. 1401 z Wielkopolski; *Witosz* od r. 1136 z Wielkopolski (Bulla gnieźnieńska), z r. 1381 z Małopolski (por. Mał 123-124, gdzie nadto imiona: *Witomysł* wydedukowane z n. wsi *Witomysł* w pow. nowotomyskim i *Witorad* z n. wsi *Witoradów* w pow. olkuskim).

Są to staropolskie i staropomorskie imiona dwuczłonowe: w I członie występuje rzeczownik prasłow. *wit* 'pan', w II pojawiły się: rzeczownik *slawa*, przymiotnik *rad* i rdzeń odczasownikowy *mysł*, powstały wskutek derywacji wstecznej od czasownika *myśleć*, dawniej *myślić*. J. Bubak (KNI 320) omówił imiona *Witosław* z imieninami 15 VI i *Witosława* – 4 II, zamieścił je w Wykazie (znalazły się zatem w opracowaniu W. Kupiszewskiego, Kupisz 156). Kupisz 287 ujął imiona: *Witomir* z imieninami 2 V, *Witomysł* – 2 IX, *Witosław* – 15 VI, *Witosława* – 4 II. Imiona z początkowym *Wity-* zrodziły się wskutek adideacji do imion typu *Dzierżykraj*, nie zasługują one na kontynuację; neologizmami są *Witomił*, *Witomiła*, *Witomir*, *Witomira* i *Witomierz*; czy znajdą kontynuatorów, zobaczymy. W II członie spotkamy rzeczownik *wit* w imionach *Dobrowit*, *Dobrowita*, *Gościwit*, *Miłowit*, *Miłowita*, *Radowit* (też hiperpoprawnie *Radowid*), *Siemowit* (zob. pod odpowiednimi członami I).

SNWPU podaje 6 osób noszących nazwisko *Witomierz*: 4 w woj. poznańskim, 2 w wałbrzyskim oraz 9 *Witomiński* w woj. łódzkim.

*Włodzimierz, Władysław, Władysława, Włodzisław,
Włodzisława i podobne*

SIW podaje 48 mężczyzn o imieniu *Władimir* (zapewne to Słowianie wschodni), 1 *Władimiras* (najprawdopodobniej Litwin) w woj. łomżyńskim; 1 *Władimiro* w woj. szczecińskim; 1 *Władimir* w woj. poznańskim;

11 *Władymir*; 1 *Władys* w woj. siedleckim; 20 *Władzimir*; 8 *Włodzimir*; 2 *Włodimir*: po 1 w woj. gorzowskim i kieleckim; 8 *Włodziemierz*; 84 105 *Włodzimir*; 280142 *Władysław*; 1 *Ladislao* (zapewne Hiszpan lub Włoch); 6 *Ladislav*; 3 *Ladislaw* (zapewne cudzoziemcy); 3 *Ladislaw* (prawdopodobnie Dolnoślążyczanin); 19 *Laszlo* (na pewno to Węgrzy); 125 *Ładysław*; 6 *Włodzimir*; 14 *Włodzimirz*; 1 *Włodzimirz* w woj. bielskim; 1 *Włod* w woj. łódzkim; 3 *Włodek*: po 1 w woj. chełmskim, łódzkim i pilskim; 1 *Włodziwoj* w woj. wrocławskim; 1 kobieta nosi imię *Władimira* w woj. olsztyńskim; 2 *Władymira*: po 1 w woj. bydgoskim i warszawskim; 142831 *Władysława*; 2 *Ladislawa*: po 1 w woj. kieleckim i wrocławskim; 27 *Ładysława* i formy zdrobnione: 1 *Ładuszka* w woj. warszawskim; 1 *Ładona* w woj. wrocławskim; 8 *Łada*; 2 *Władzia*: po 1 w woj. gdańskim i katowickim; 1 *Władzislawa* w woj. łódzkim; 531 *Włodzimiera*; 1 *Włodzimirza* w woj. łódzkim; 27 *Włodzimira*; 108 *Włodzislawa*. SI 282 podaje imiona *Włodzimirz* i *Włodzimiera* z łacińskimi odpowiednikami *Wladimirus*, *Vladimirus* oraz *Wladimira*; *Vladimir* występuje w jęz. ang., błg., cz., duń., fr., ros., rum., serb., słow., słwn. i szw., *Uladzimir* błr.; *Valto* fiń.; *Vladimiras* lit.; *Vladimirs* w łot.; *Vladimiros* w nowogr.; *Volodymyr* ukr.; *Vladimiro* hiszp. i wł.; wariantywnie: *Wladimir*, *Vladimir* hol.; *Vladimir*, *Vlado* mac.; *Ladomér*, *Vladimir* węg.; forma żeńska występuje jako *Vladimira* w jęz. cz., mac., ros. i słow.; *Wladzimir* błr.; *Vladimirka* błg.; wariantywnie: *Vladimirka*, *Vladimira* w sch. SI 281-282 notuje imiona *Władysław*, *Ładysław*, *Włodzislaw* i żeńską formę *Włodzislaw* z odpowiednikami łacińskimi: *Ladislaus*, *Wladislaus*, *Vladislaus*, *Wladislava*: *Ladislav* występuje w jęz. ang. i fr.: *Uladzislav* w błr.; *Vladislav* błg., mac., ros., sch. i szw.; *Ladislaus* fiń.; *Ladislao* hiszp.; *Vladislavs* łot.; *Ladislaw* górnośl.; *Vladislaos* nowogr.; *Ladislav* port.; wariantywnie: *Vladislav*, *Ladislav* cz., słow i słwn.; *Vladislav*, *Ladislaus* est., *Ladislao*, *Vladislao* wł.; *Ladislaus*, *Vladislav*, *Wladislav*, *Władysław* hol.; *Vladyslovas*, *Vladas* lit.; *Ladislaw*, *Władzislaw* dolnośl.; *Ladislaus*, *Vladislaus* niem.; *Vladyslav*, *Volodyslav* ukr. SSNO VI 136-148, VII 290 poświadczą m. in. imiona: *Władysław* lub *Władzislaw* z Kroniki Boguchwała; *Włochna* od r. 1390 z Łęczyckiego, od 1410 z Wielkopolski; *Włod* lub *Włodo* z r. 1413 z Małopolski; *Wład* lub *Włado* od r. 1424 z kresów południowo-wschodnich; *Włodek*, *Włodko*, *Władek*, *Wołodko* lub *Włodk* od r. 1393 z Łęczyckiego, od r. 1403 z Wielkopolski, od r. 1423 z Mazowsza, od r. 1447 z kresów południowo-wschodnich, od r. ok. 1265 z menologium norbertanów wrocławskich, z r. 1492 z kresów północno-wschodnich; *Włodzimir*

od r. 1382 z Wielkopolski, od r. 1384 z Małopolski, od r. 1417 z Mazowsza; od r. 1204 na Śląsku; od r. 1274 z Małopolski, z r. 1307 z Pomorza Gdańskiego, od r. 1437 z Mazowsza; *Władimir* lub *Władymir* z r. ok. 1265 z menologium norbertanów wrocławskich, od r. 1339 z Wielkopolski, od r. 1353 z Małopolski; *Włodzisław* od II połowy XII w., od r. 1210 ze Śląska, od r. 1437 z Mazowsza, od r. 1220 z Pomorza Zachodniego; *Władysław* lub *Władzisław* od r. 1425 z Pomorza, od r. 1383 z Wielkiej Marchii, od r. 1153 ze Śląska, od r. 1257 z Małopolski; *Wloc(s)ław* z r. 1418 z Wielkopolski, z r. 1275 z Kujaw; *Łac(s)ław* od r. 1437 z kresów południowo-wschodnich, od r. 1384 z Małopolski, od r. 1414 z Wielkopolski; *Wołodysław* od r. 1142 z Mazowsza, od r. 1388 z kresów północno-wschodnich; *Lasław* i *Losław* z r. 1392 z Małopolski; *Włodzisz* z r. 1282 z Wielkopolski (por. Mal 124).

Są to staropolskie i staropomorskie imiona dwuczłonowe: w I członie występuje scsowski czasownik *vlasti*, *vładę* (po polsku byłoby *włość*, *włode*, ale forma nie zachowała się, jest *władać*, *władam* ‘panować’, w trybie rozkazującym *vładi*, z czego polskie *włodzi*, jak w imieniu *Włodzimierz*, jednak pod wpływem czeskim utrwaliła się postać *władzi-* lub *włady-* jak w imionach *Władysław*, *Władysława*; w członie II wystąpiły rzeczowniki *mir* ‘pokój’ i *stawa*. Postać *Ładysław* (takie imię zakonne nosił bernardyn Ładysław z Gielniowa (1440 – 1504) powstała z łacińskiego i niem. *Ladislaus*, a w łacinie *Wł-* przeszło w *L-*, ponieważ łacina nie zna połączeń *vl-* (o czym piszę szerzej w *Onom XXXIV*, 1989, s. 139-151). J. Bubak (KNI 320-322) opracował imiona *Władysław* i *Władysława* z imieninami 27 VI (św. Władysława Węgierskiego (1040 – 1095) i 25 IX (św. Ładysława z Gielniowa); *Włodzimierz* i *Włodzimiera* – 16 I, 25 IX; dodać by trzeba 15 VII, gdy w Kościołach wschodnich obchodzi się św. Włodzimierza (ok. 960 – 1015), patrona Rusi, zmarłego 15 VII (TI 535); *Włodzisław* i *Włodzisława* – 322; nadto *Wodzisław* i *Wodzislawa* jako skrócone (przez uproszczenie grupy spółgłoskowej *wł-* do *w-*) formy imion *Włodzisław* i *Wodzislawa*. Te też zamieścił w Wykazie (opracował je zatem także W. Kupiszewski, Kupisz 156-157, wywodzący jednak imiona *Wodzisław* i *Wodzislawa*, *notabene* niepoświadczone w SIW, od czasownika *wieść*, *wodzić*). Kupis 287-288 podał imiona: *Władysław* i *Władysława* – imieniny 27 VI, *Włodzimierz*, *Włodzimiera* – 15 VII, *Włodzisław* – 25 IX, *Włodzisława* – 13 XII i *Włodziwoj* – 11 VIII.

Imię *Władysław* nosiło wielu wybitnych Polaków, m. in. Władysław Ludwik Anczyc (1823 – 1883), pisarz i dramaturg; Władysław Syrokomla,

tj. właściwie Ludwik Kondratowicz (1823-1862), poeta i tłumacz; Władysława Żeleński (1837 – 1921), kompozytor i pedagog, ojciec Tadeusza Żeleńskiego-Boya (1874 – 1941), poeta, krytyk literacki i teatralny, tłumacz, zamordowany przez hitlerowców; Władysław Mickiewicz, syn Adama (1838 – 1926); Władysław Łoziński (1843 – 1913), pisarz i historyk; Władysław Orkan (1875 – 1930), właściwie Franciszek Smreczyński, pisarz; Władysław Sikorski (1881 – 1943), generał, premier rządu i naczelny wódz na emigracji; Władysław Broniewski (1897 – 1962), poeta; Władysław Spasowski (1877 – 1941), filozof i pedagog, wielu królów i książąt polskich, których wylicza KNI (l.c.).

Oprócz szeroko używanych imion: *Władysław*, *Władysława*, *Włodzimierz* godne poparcia są także formy *Włochna* jak *Doborchna*, *Milochna* i *Włodzisz* jak *Bronisz*, *Gromisz*, *Grzymisz*, *Sulisz*.

SNWPU podaje 1753 osób o nazwisku *Włodek*: 403 w woj. krakowskim, 221 w tarnowskim, 137 w radomskim, 126 w lubelskim, 121 w warszawskim; 11 *Włodzik*: 5 w woj. lubelskim; 28 *Włodzimierski*: 12 w woj. wrocławskim, 10 w łódzkim, 4 w gdańskim, 2 w suwalskim; 6 *Włodzimierz*: 4 w woj. olsztyńskim, po 1 w gorzowskim i rzeszowskim; 5 *Włodzisz* w woj. zielonogórskim i wiele pochodnych oraz pokrewnych.

Włóscimila, *Włóscisław*, *Włóscisława* i podobne

SIW podaje 1 kobietę o imieniu *Włóscimila* w woj. warszawskim; 1 mężczyznę noszącego imię *Włóscisław* w woj. leszczyńskim i 3 kobiety *Włóscisława*: 2 w woj. łódzkim, 1 w sieradzkim; 1 mężczyznę *Wlastimil* w woj. bielskim; 1 *Wlastymil* w woj. warszawskim; 2 *Wlastimira*: po 1 w woj. katowickim i warszawskim; 1 *Wlastymilia* w woj. katowickim. SSNO VI 153-155 poświadczą m. in. imiona *Włóscibor* od r. 1224, od r. 1382 z Małopolski, od r. 1393 z Wielkopolski; *Włóscibor* od r. 1408 z Łęczyckiego; *Włóscibyt* z r. 1398 z Łęczyckiego; *Włóscisława* z r. ok. 1265 z menologium norbertanów wrocławskich; *Włósciwoj* od r. 1386 z Małopolski (por. Mal 125).

Są to imiona dwuczłonowe: w I członie występuje niezachowany w polszczyźnie czasownik *włóścić* (por. rzeczownik *włóści* ‘dobra materialne, posiadłość’), scs *vlastiti* ‘panować’, co przetrwało w jęz. czeskim i słowackim, dlatego pod wpływem czeskim występują imiona z początkowym *włósci-*; w członie II stwierdzamy rzeczowniki *byt* ‘życie’, *stawa* i *woj*; rdzeń odczasownikowy *bor*, powstały wskutek derywacji wstecznej od czasownika scsowskiego *boriti* ‘walczyć’ i przymiotnik *miły*. Imienia nie odnotował J. Bubak (KNI), a w ślad za nim także W. Kupiszewski

(Kupisz); *Włoscimila* jest tworem nowszym. Kupis 288-289 opracował imiona: *Włoscibor* z imieninami 5 I; *Włoscibyt* – proponuje 11 VI; *Włoscisław* – 23 X; *Włoscislawa* – 3 I; *Włosciwoj* – proponuje 7 XI. Knap 176-177, 293 notuje imiona *Vlastimil* i *Vlastimila* z imieninami 17 III, *Vlastimír* i *Vlastimira* – 17 III, *Vlastislav* i *Vlastislava* – 28 IV; wszystkie je notuje także Majtan 98 u Słowaków.

Wojbor, Wojciech, Wojciecha, Wojmir, Wojmira, Wojśław, Wojśława, Wojan, Wojtek i podobne

SIW podaje 3 mężczyzn o imieniu *Wojbor*: po 1 w woj. jeleniogórskim, olsztyńskim i wrocławskim; 270332 *Wojciech*; 19 *Wojmir*; 5 *Wojmir*: 2 w woj. krośnieńskim, po 1 w krakowskim, piotrkowskim i wrocławskim; 42 *Wojśław*; 1 *Wojan* w woj. legnickim; 23 *Wojtek*; 1 *Woszo* w woj. katowickim; 26 kobiet nosi imię *Wojciecha*; 1 *Wojmira* w woj. wrocławskim; 14 *Wojśława*; 1 *Wojana* w woj. gdańskim. SI 282 podaje *Wojciech* i formę żeńską *Wojciecha* z odpowiednikiem łac. *Vojtechus* (częste *Albertus* lub *Adalbertus*); *Vojtech* występuje w jęz. błg., hiszp., ros.; *Vojcěch* biał.; *Vojtěch* cz.; *Adalberts* w łot.; *Vojteh* mac., słwn. i u Serbów; *Voitech* w niem.; *Voitehos* w nowogr.; *Altti* fiń.; *Wojćech* górnołuż.; wariantywnie: *Adalbert*, *Adelbert* ang.; *Vaitiekus*, *Vaitkus* lit.; *Wójśech*, *Wojśech* dolnołuż.; *Vojtech*, *Belo* słow.; *Vojcech*, *Vojtech* ukr.; *Béla*, *Adalbert* węg.; forma żeńska notowana jako *Vojteška* w cz.; *Vojteška* i *Bela* słow.

Wojśław, *Wojśława* z łacińskimi odpowiednikami *Voislaus*, *Voislava*; *Vojslav* występuje w jęz. cz.; *Voislav* hiszp.; *Vojislavas* lit.; *Wójśław* górnołuż.; *Voyslav* niem.; *Voislav* rum.; *Vojeslav* słow.; wariantywnie: *Vojszláv*, *Vojszláv* węg.; forma żeńska występuje jako *Vojslava* w cz.; *Voyslava* niem.; *Vojeslava* słow.

SSNO VI 160-183 utrwała m. in. następujące imiona: *Wojan* z r. 1136 z Wielkopolski (Bulla gnieźnieńska), z r. 1275 z Pomorza Gdańskiego, z r. 1296 z Pomorza Zachodniego; *Wojchna* z r. 1401 z Małopolski; *Wojciech* od r. 1203 ze Śląska, od r. 1276 z Pomorza Gdańskiego, od r. 1281 z Małopolski, od r. 1291 z Pomorza Zachodniego, od r. 1387 z Wielkopolski; *Wociech* od r. 1257 z Pomorza Zachodniego, od r. 1387 z Wielkopolski, od r. 1407 z Mazowsza; *Wojciecha* od XII w. ze Śląska, od r. 1236 z Wielkopolski, od r. 1391 z Łęczyckiego, od r. 1427 z Mazowsza; *Wociecha* od r. 1390 z Wielkopolski; *Wojciesz* od r. 1461 z kresów północno-wschodnich, od r. 1230 z Małopolski, z r. 1322 ze Śląska; *Wojcisz* z r. 1400 z Łęczyckiego; *Wojmir* z przełomu XIII/XIV w. ze Śląska,

od r. 1397 z Wielkopolski, od r. 1409 z Mazowsza; *Wojstaw* od r. 1224, od r. 1239 z Mazowsza, od r. 1248 z Wielkopolski, od r. 1383 z Małopolski, od r. 1462 z kresów południowo-wschodnich; *Wojisław* z XII w.; *Wojesław* od r. 1425 z Wielkopolski, od r. 1317 z Pomorza Zachodniego; *Wostław* od r. 1418 z Wielkopolski; *Wojstawa* od r. ok. 1265 z menologium norbertanów wrocławskich, od r. 1302 z Małopolski, od r. 1400 z Łęczycyckiego, od r. 1404 z Wielkopolski; *Wojesława* z r. 1390 z Małopolski; *Wojtek* lub *Wojtko* od r. 1437 z Małopolski, od r. 1389 z Wielkopolski, od r. 1403 z Mazowsza, od r. 1443 z kresów południowo-wschodnich, od r. 1456 ze Śląska.

Są to staropolskie i staropomorskie imiona dwuczłonowe: w I członie występuje rzeczownik *woj* ‘wojownik’, w II członie rzeczowniki: *(po)ciecha*, *mir* ‘pokój’, *sława*; rdzeń odczasownikowy *bor*, pochodny wskutek derywacji wstecznej od czasownika scsowskiego *boriti* ‘walczyć’. *Wojmir* może być rozumiany jako skrótowa forma od *Woli-* (zob. hasło *Wolimir*), na co zwracają uwagę M. Malec (l.c.) i J. Bubak (KNI 322-323). Ten ostatni (l.c.) opracował imiona: *Wojciech* i *Wojciecha* z imieninami 23 IV (św. Wojciecha Sławnikowica, patrona Polski); *Wojmir* i *Wojmira* – 25 X; *Wojstaw* i *Wojstawa* – 26 I i 5 III; w Wykazie zamieścił imiona: *Wojciech*, *Wojmir*, *Wojstaw* i tylko formę żeńską *Wojstawa*; one zatem pojawiły się w opracowaniu W. Kupiszewskiego (Kupisz 157); podobnie w KNI 31 omówił imiona *Albert*, *Albrecht* *Adalbert*, *Olbracht*, *Olbrycht*; w Wykazie podał (z męskich) tylko *Albert* i żeńskie *Alberta*, *Albertyna* (one też znalazły się u W. Kupiszewskiego, Kupisz 47). Łączenie imion etymologicznie różnych, tj. *Adalbert* i wariantów *Albert*, *Albrecht* oraz podobnych w jęz. niem., łacińskich i wielu innych wynika stąd, że św. Wojciech biskup przyjął w czasie bierzmowania w Magdeburgu drugie imię *Adalbert* dla uczczenia i upamiętnienia bierzmującego biskupa *Adalberta*; natomiast forma *Bela*, *Belo* są zapożyczeniami z jęz. węg., gdzie na *Wojciecha* mówi się *Béla* (Knap 67). Kupis 289-290 opracował imiona: *Wojbor* z imieninami 13 VIII, *Wojciech* – 23 IV; *Wojciecha* – 24 VII, *Wojmir* – 6 III, *Wojstaw* i *Wojstawa* – 8 X z informacją, że imię to nosił *Wojstaw*, zwany inaczej *Konradem*, męczennik z plemienia Prusów. Warto zarekomendować imiona *Wojchna*, analogiczne do *Dobrochna*, *Sulichna*, oraz *Wojcisz*, podobnie utworzone jak *Budzisz*, *Gromisz*, *Gremisz*, *Sulisz*.

J. Bubak (l.c.) i Kupis (l.c.) podają wielu wybitnych Polaków, którzy nosili to imię: *Wojciech* z Brudzewa (1446 – 1495), matematyk i astronom, profesor Akademii Krakowskiej; *Wojciech* Oczko (ok. 1537 – 1599), nadworny lekarz Stefana Batorego, jeden z twórców medycyny polskiej;

Wojciech Bogusławski (1757 – 1829), aktor, dyrektor teatru, komediopisarz, uważany za ojca sceny polskiej; Wojciech Głowacki (Bartosz) (ok. 1758 – 1794), chłop spod Krakowa, kosynier spod Raławic; Wojciech Kętrzyński (1838 – 1918), historyk Pomorza, Warmii i Mazur, edytor tekstów; Wojciech Korfanty (1873 – 1939), polityk, jeden z przywódców powstań śląskich.

SNWPU podaje 867 osób o nazwisku *Wojciech*: 396 w woj. katowickim, 161 w leszczyńskim, 84 w zielonogórskim, 50 w bielskim; 4 *Wojciek*: 3 w woj. legnickim, 1 w katowickim; 4 *Wojmir* w woj. katowickim; 674 *Wojstaw*: 138 w woj. suwalskim, 108 w łomżyńskim, 107 w kieleckim, 83 w katowickim; 514 *Wojtek*: 283 w katowickim, 81 w bielskim, 35 w poznańskim; 6 *Wojcisz* w woj. katowickim; formy pochodne i inne zdrobniałe pomijam.

Wolimierz, Wolimir, Wolimira

SIW podaje 1 mężczyznę o imieniu *Wolimierz* w woj. szczecińskim; 2 *Wolimir*: po 1 w woj. konińskim i zielonogórskim; 1 kobietę noszącą imię *Wolimira* w woj. gorzowskim. SSNO VI 189 dokumentuje m. in. imiona: *Wolimir* od r. 1387 z Wielkopolski, od r. 1394 z Łęczyckiego, od r. 1398 z Wielkopolski z wariantami: *Wolemir* od r. 1391 z Wielkopolski, od r. 1394 z Łęczyckiego, z lat 1241 – 1243 z Małopolski; *Wolmir* od r. 1411 z Mazowsza, od 1404 z Wielkopolski; *Wolistaw* od r. 1349 ze Śląska, od 1391 z Łęczyckiego, od 1403 z Mazowsza, z r. 1420 z Małopolski, od 1436 z kresów południowo-wschodnich; *Wolistawa* z początku XV w. ze Śląska; *Wolisz* z r. 1136 z Wielkopolski (Bulla gnieźnieńska), z r. 1204 ze Śląska, z 1244 z Mazowsza, z 1260 z Małopolski (por. Mal 126, gdzie także imię *Wolbor*, wydedukowane z n. dawnego miasta *Wolbórz*; w SSNO l. c. podana n. os. *Wolborz*, którą SEMot III 218 wywodzi od wspomnanej n. miasta *Wolbórz*, S. Rospond, SEMiG 434 widzi w tej nazwie imię *Wojbor*).

Jest to staropolskie dwuczłonowe imię słowiańskie: w I członie występuje starop. czasownik *wolić* ‘chcieć’; w II rzeczowniki *mir* ‘pokój’ i *stawa* oraz rdzeń odczasownikowy *-bor*, pochodny od czasownika scsowskiego *boriti* ‘walczyć’. J. Bubak (KNI 323) opracował imiona *Wolimir* i *Wolimira* z imieninami 25 III; *Wolistaw* i *Wolistawa* – 16 XII; w Wykazie podał jednak tylko formy męskie, te też znalazły się w opracowaniu W. Kupiszewskiego, Kupisz 157. Kupis 290 podał imiona: *Wolibor* z propozycją imienin 24 IV; *Wolimir* – 15 XII, *Wolistaw* – proponuje 30 XII.

SNWPU podaje nazwisko *Wolimir* 0 (SNW nie notuje); 3 *Wolisz* w woj. katowickim; *Woliś* 0 (SNW nie notuje).

Wonisław, Wrzesław, Wrzesława i podobne

SIW podaje 1 mężczyznę o imieniu *Wonisław* w woj. katowickim; 1 *Woncisław* w tymże woj.; 9 *Wrzesław*; 1 kobietę noszącą imię *Wrzesława* w woj. rzeszowskim. Imiona nigdzie nienotowane; są to zatem późne neologizmy, w których nawiązano do podstawy *woń* lub czasownika *wonieć* (notowane u 2 kobiet imię *Wona*: po 1 w woj. suwalskim i wałbrzyskim pochodzi na pewno od im. *Iwona*), do czasownika *wrzeć* i do niezrozumiałej dla mnie podstawy w imieniu *Woncisław*; w II członie wystąpiła najczęstsza w słowiańskim imiennictwie dwuczłonowym podstawa rzeczownikowa *slawa*. Żadne z tych imion nie zasługuje – moim zdaniem – na poparcie i upowszechnienie.

Wyszestaw, Wyszomir, Wyszomira i podobne

SIW podaje 1 mężczyznę noszącego imię *Wyszestaw* w woj. łódzkim; 3 *Wyszomir*: po 1 w woj. katowickim, opolskim i poznańskim; 1 *Wyszostaw* w woj. zielonogórskim; 1 kobietę o imieniu *Wyszestawa* w woj. pільskim; 4 *Wyszomira*: 2 w woj. poznańskim, po 1 plockim i suwalskim; 1 *Wyszostawa* w woj. warszawskim. SI nie notuje. SSNO VI 237-242 dokumentuje imiona: *Wyszebor* od r. 1424 z Mazowsza, od r. 1291 z Małopolski; *Wyszabor* w r. 1413; *Wyszeborka* z r. 1425 z Mazowsza; *Wyszemir* od r. 1391 z Wielkopolski, od r. 1237 z Małopolski; *Wyszymir* z r. 1223 ze Śląska, z r. 1398 z Wielkopolski; *Wyszomir* od r. 1391 z Wielkopolski; *Wyszeniega* z r. 1252 z Małopolski, z r. ok. 1265 z menologium norbertanów wrocławskich, z r. 1263 z Wielkopolski; *Wyszestaw* z przełomu XIII/XIV w. ze Śląska, od r. 1214 z Małopolski, od r. 1312 z Wielkopolski, z r. 1468 z Mazowsza; *Wyszestawa* z r. ok. 1265 z menologium norbertanów wrocławskich; *Wyszetrop* z r. ok. 1125; *Wyszorog* z r. 1497 (por. Mal 129, gdzie nie uwzględniono im. *Wyszorog*).

Są to staropolskie imiona dwuczłonowe: w I członie występuje stopień wyższy przymiotnika *wysoki* w rodz. nijakim – *wysze*, w którym końcowe *-e* (*wysze-*) wymieniano na częstsze *-o* (*wyszo-*); w II członie pojawiły się rzeczowniki: *mir* ‘pokój’, *niega* < scs *něga* ‘rozkosz’, *slawa*, *róg*, *trop* oraz człon czasownikowy *-bor*, pochodny od scsowskiego czasownika *boriti* ‘walczyć’. J. Bubak (KNI) nie odnotował żadnego z tych imion, nie podał też w Wykazie (nie znalazły się przeto także w opracowaniu W. Kupiszewskiego, Kupisz). Kupis 292-293 opracował imiona:

Wyszebor z proponowanymi imieninami 19 I, *Wyszemir* – 12 VI, *Wyszeniega* – 21 II, *Wyszestaw* – 8 VI, *Wyszestawa* – 11 VII, *Wyszetrop* – propozycja 25 IX. Żadnego z omawianych imion nie podali Knap i Majtan.

SNWPU podaje 1 osobę o nazwisku *Wyszemiński* w woj. łódzkim; 4 *Wyszemiński*: 3 w woj. szczecińskim, 1 w radomskim; 3 *Wyszki*: po 1 w woj. bydgoskim, elbląskim i gdańskim; 2 jako przydomek *Wyszki Borzyszkowski* w woj. gdańskim (por. Przyd 236); 5 *Wyszmiński*: 4 w woj. konińskim, 1 w katowickim; 5 *Wyszmirski* w woj. plockim; 788 *Wyszomiński*: 273 w woj. warszawskim, 103 w sieradzkim; 1950 *Wyszomiński*: 597 w woj. warszawskim, 137 w gdańskim, 100 w olsztyńskim oraz wiele form pochodnych od I członu *wysze-*.

Zabor, Zamir, Zastaw, Zastawa i podobne

SIW podaje 1 mężczyznę o imieniu *Zabor* w woj. olsztyńskim; 1 *Zamir* w woj. warszawskim; 8 *Zastaw*; 1 kobietę noszącą imię *Zastawa* w woj. częstochowskim. SSNO VI 248 dokumentuje imiona: *Zabor* od r. ok. 1166, od r. 1204 ze Śląska, z r. 1065 z Mazowsza; *Zabrat* z l. 1269 – 1273 ze Śląska; *Zadar* z lat 1325 – 1327; *Zamir* z r. 1400 z Małopolski; *Zasundej* od r. 1423 z Mazowsza i z innych dzielnic, odczytane przez Mal 130 jako *Zasąd*; *Zawid* od r. 1153; *Zawist* m. in. od r. 1168 z Pomorza Zachodniego; Mal (l.c.) dodaje jeszcze *Zagost* wydedukowane z n. wsi *Zagoszcz* w pow. pinczowskim.

Są to staropolskie i staropomorskie imiona, reprezentujące model słotwórczy *indeclinabile* (forma nieodmienna, jak tu przedrostek) + *nomen* ‘część mowy odmieniana przez przypadki’); w charakterze przedrostka wystąpił *za*, częścią imienną są: *brat*, *dar*, *gość*, *mir* ‘pokój’ i dawne od czasowników powstałe: *-bor* : scs *boriti* ‘walczyć’, *-wid* i *-wist* pochodne od *widzieć*. Żadnego z tych imion nie odnotowali J. Bubak (KNI), Knap, Majtan; u Kupisa 293-294 znalazły się *Zabor* z imieninami 3 I, *Zabrat* – propozycja 20 VII, *Zadar* – 2 I, *Zamir* – 1 I, *Zasąd* – 2 XII, *Zawid* – 30 IV, *Zawist* – 17 VIII, 22 XII (wszystkie dni proponowane przez autora), *Zastaw* – 5 X.

SNWPU podaje 131 osób o nazwisku *Zabor*: 49 w woj. tarnobrzeskim, 19 w poznańskim, 18 we wrocławskim; *Zabrat* 0 (SNW nie notuje); 162 *Zamirski*: 38 w woj. wrocławskim, 35 w opolskim.

Zbromierz, Zbrostaw i podobne

SIW notuje 1 mężczyznę noszącego imię *Zbromierz* w woj. poznańskim; 2 *Zbrostaw*: po 1 w woj. gdańskim i wałbrzyskim; 3 *Zbroistaw*: po 1 w woj.

olsztyńskim, poznańskim i piotrkowskim. SSNO VI 288-289 poświadcza m. in. imiona: *Zbramir* od r. 1343 ze Śląska, od r. 1389 z Małopolski; *Zbrochna* od r. 1400 z Mazowsza; *Zbrostaw* od r. 1391 z Łęczyckiego, od r. 1222 ze Śląska, od r. 1274 z Małopolski, od r. 1366 z Wielkopolski, od r. 1407 z Mazowsza, od r. 1449 z kresów południowo-wschodnich; *Zbrastaw* z r. 1387 z Łęczyckiego; *Zbrosz* z r. 1395 z Wielkopolski (por. Mal 70).

Są to staropolskie imiona dwuczłonowe: w I członie występuje scsowski czasownik złożony *svbrati* w bezokoliczniku z odmianą *svborja* 'zwalczyć', pod wpływem czeskim *zbra-*. J. Bubak (KNI) nie odnotował żadnego z tych imion, nie zamieścił także w Wykazie (zatem nie znalazły się także w opracowaniu W. Kupiszewskiego, Kupisz); Kupis 295 podał *Zbromir* z imieninami 24 IV i (chyba przez pomyłkę) *Zbostaw* zamiast *Zbrostaw* – 28 VI.

SNWPU podaje 1 osobę o nazwisku *Zbrach* w woj. sieradzkim, 148 *Zbroch*: 98 w woj. warszawskim, 12 w piotrkowskim, 9 w bydgoskim; 2 *Zbros* w woj. radomskim; 67 *Zbroś*: 46 w woj. radomskim, 6 w katowickim.

Zwi(e)niśława, Zwonimir i podobne

SIW podaje 3 kobiety o imieniu *Zwieniśława*: po 1 w woj. gorzowskim, toruńskim i warszawskim; 1 *Zwiniśława* w woj. zielonogórskim; 6 mężczyzn noszących imię *Zwonimir* (może to Czech lub Słowak); 1 *Dzwonimierz* w woj. warszawskim. SI nie notuje. SSNO VI dokumentuje imiona *Zwiniśław* od r. 1175 ze Śląska, od r. 1239 z Mazowsza, od r. 1243 z Małopolski; *Zwiniśława*, matkę Świętopełka od r. ok. 1220 z Pomorza Gdańskiego, od r. ok. 1265 z menologium norbertanów wrocławskich; w r. 1402 wspomniane zostały 4 córki Sambora, księcia pomorskiego, mianowicie: *Zwiniśława*, Eufemia, Salome i Gertruda (por. Mal 131).

Imiona pochodzą od scsowskiego czasownika *zvbněti, zvbnja* 'brzmieć, dzwonić', por. jeszcze dziś gwarowe *zvon(e)k, zwońić*; w II członie wystąpił rzeczownik *śława*. Na wspomnianym czasowniku *zwnieć* oparta została według W. Taszyckiego n. miasta *Żmigród* na Dolnym Śląsku, por. zapis z r. 1155 *Zuuigrod*, a więc 'gród, w którym dzwoniło w razie zbliżania się wroga'. Warianty imion z SIW zdradzają wstawne (epentetyczne) *-i-* (*zwi-*) dla ułatwienia wymowy lub nawiązania do współczesnej postaci wyrazu z nagłosem *dzw-*. J. Bubak (KNI) nie uwzględnił omówionych imion, nie zamieścił ich także w Wykazie (stąd brak ich u W. Kupiszewskiego, Kupisz), formę męską *Zwiniśław* z wariantem *Zwieniśław* podał

Kupis 303 z propozycją imienin 26 I. Knap 183, 297 notuje imiona *Zvonimir*, *Zvonimira* z imieninami 13 X; Majtan 101 dorzuca jeszcze imiona *Zvonislav*, *Zvonislava*; historycznie u Czechów notowany był *Zvanidrag Svob* 98.

Godne poparcia są imiona w wariacie *Zwinistaw*, *Zwinistawa*, bo łatwiejsze w wymowie, a że noszone były w pomorskich rodzinach książęcych, dlatego można je zarekomendować jako tzw. imiona kaszubskie, o które od czasu do czasu upominają się działacze kaszubscy.

SNWPU podaje 84 osoby o nazwisku *Zwonik*: 19 w woj. zielonogórskim, 9 w legnickim, 8 w szczecińskim.

Żelistaw, Żelistawa i podobne

SIW podaje 50 mężczyzn o imieniu *Żelistaw*; 4 *Żelestaw*: 2 w woj. chełmskim, po 1 w bydgoskim i koszalińskim; 1 *Żylistaw* w woj. bydgoskim; 1 *Żelik* w woj. wrocławskim, 3 *Żeliko*: po 1 w woj. bydgoskim, gdańskim i warszawskim; 1 *Żelko* w woj. jeleniogórskim; 1 *Żellio* w woj. płockim; 1 *Żelo* w woj. kieleckim; 39 kobiet *Żelistawa*. SI nie notuje. SSNO VI 360-362 dokumentuje m. in. imiona: *Żelek* lub *Żelko* z Małopolski od r. 1414, od r. 1392 z Łęczyckiego, od r. 1416 z Wielkopolski, od r. 1327 z Pomorza Zachodniego; *Żelibor* od r. 1463 z kresów południowo-wschodnich; *Żelibrat* z I połowy XIII w. z Mazowsza; *Żelik* z r. 1401 z Małopolski; *Żelimysł* lub też (według Rozwadowskiego i Taszyckiego) *Złymysł* z r. 1136 z Wielkopolski (Bulla gnieźnieńska); *Żelistaw* od r. 1386 z Małopolski; *Żelistryj* od r. 1136 z Wielkopolski (Bulla gnieźnieńska), z r. ok. 1265 z menologium norbertanów wrocławskich; *Żelisz* z r. 1210 z Wielkopolski (por. Mal 131, gdzie także rekonstruowane imiona *Żeligniew* od n.wsi *Żeligniewo*, dziś *Żelgniewo* w pow. chodzieskim i *Żeligost* od zaginionej wsi *Żeligoszcz* w pow. gostyńskim).

Są to staropolskie imiona dwuczłonowe: w I członie występuje scsowski czasownik *želěti* 'pragnąć' z odmianą *željā*, por. ros. *želat'* 'pragnąć'; w członie II wystąpiły rzeczowniki: *brat*, *gniew*, *gość*, *sława*, *stryj*, *wuj* oraz rdzenie pochodnych od czasowników w wyniku tzw. derywacji wstecznej: *bor* od scsowskiego *boriti* 'walczyć', *mysł* od *myśleć*, dawniej *myślic*. J. Bubak (KNI 332) opracował imiona *Żelistaw* i *Żelistawa* z imieninami 21 IV, podał je w Wykazie (zatem także ujął je także W. Kupiszewski, Kupisz 160); Kupis 304-305 podał *Żelibrat* – 4 IV, *Żelimysł* – 6 V, *Żelistryj* – 16 V, *Żeliwuj* – 2 VI – wszystkie daty imienin proponowane; *Żelimir* – 22 IX, *Żelistaw* i *Żelistawa* – 23 VII. Godne polecenia jest imię *Żelisz*, powstałe jak *Budzisz*, *Gromisz*, *Grzymisz*, *Sulisz*.

SNWPU podaje 481 osób o nazwisku *Żelek*: 129 w woj. konińskim; 5 *Żelemirski* w woj. pilskim; 32 *Żelich*: 16 w woj. zamojskim; 2 *Żelista-wa* w woj. koszalińskim; 41 *Żelistawski*, ale prawdopodobnie od n. wsi *Żelistawki* pod Gdańskiem; prawdopodobnie jeszcze wiele nazwisk na omówionej podstawie opartych tu należy.

Żyrostaw, Żyroslawa

SIW podaje 2 mężczyzn o imieniu *Żyrostaw*: po 1 w woj. kieleckim i łódzkim; 1 kobietę noszącą imię *Żyroslawa* w woj. szczecińskim. Wskutek nieudolnej staropolskiej pisowni SSNO VI 380 odsyła spod hasła *Żyro-sław* do *Sirostaw*, por. też hasło *Sierostaw* (por. Mal 131).

Jest to staropolskie imię dwuczłonowe: w I członie występuje rzeczownik *żer*, dawniej *żyr*, w II *slawa*. Imię to notuje jedynie Kupis 305 z propozycją imienia 13 XI.

Żytomir, Żytomira, Żytoslawa

SIW notuje 6 mężczyzn o imieniu *Żytomir* i 2 kobiety *Żytomira* po 1 w woj. bydgoskim i ołockim; 2 *Żytoslawa*: po 1 w woj. krakowskim i poznańskim. Imiona nie były notowane w staropolszczyźnie (zob. SSNO i Mal), są więc neologizmami lub też odnoszą się do Czechów, u których imiona z I członem *žit-* były notowane (por. Svob 93, gdzie człon ten odniesiony został do prasł. *žitb* 'życie'; w członie II wystąpiły rzeczowniki *mir* 'pokój' i *slawa*). Imię stało się podstawą nazwy miasta *Żytomierz* na Ukrainie.

*

Bez trudu daje się zauważyć, że wiele opracowanych wyżej imion² ma w SIW tylko pojedyncze poświadczenia. Tylko 1 osoba nosi imiona (formy chybione pomijam): *Naczesław, Nadbor, Namir, Niegostaw, Niegoslawa, Ninomysław, Ninislawa, Przebor, Przeclawa, Przybyrad, Rodomił, Rodomir, Rodosław, Rozmysł, Rynislawa, Rytoslawa, Sandomiera, Wszemił, Wszemir, Wszerad, Wszewłód, Sierostaw, Strzeżysław, Sulibor, Sulimira, Trzebor, Tworzysław, Tworzysława, Widomił, Widomir, Widosław, Widzimir, Więcemierz, Włóscimiła, Włóscislaw, Wolimierz, Wolimira, Wonisław, Wyszesław, Wyszostaw, Zabor, Zamir, Zasław, Zbromierz, Zwinislawa*. Człon *-bor* < **boriti* uległ adideacji do rzeczownika *bór* 'poetycko o lesie' w imionach *Sulibór* i *Wszebór*.

² Zob. też „Linguistica Bidgostiana” 2007: 63-95.

Objaśnienie skrótów

- KIS – H. Fros, F. Sowa, *Księga imion i świętych*, t. I-IV, Kraków 1997-2000.
- Knap – M. Knappová, *Jak se bude jmenovat?*, Praha 1978.
- KNI – J. Bubak, *Księga naszych imion*, Wrocław 1993.
- Kupis – B. Kupis, *Nasze imiona*, Warszawa 1991.
- Kupisz – W. Kupiszewski, *Dlaczego Agnieszka a nie Ines? Wybierz imię dla swego dziecka*, Warszawa 1991.
- Majtán – M. Majtán, M. Považaj, *Meno pre naše dieťa*, Bratislava 1985.
- Mal – M. Malec, *Budowa morfologiczna staropolskich złożonych imion osobowych*, Wrocław 1971.
- NP – E. Breza, *Nazwiska Pomorzan. Pochodzenie i zmiany*, Gdańsk 2000, t. II 2002, t. III 2004.
- Pom – E. Breza, *Pochodzenie nazwisk Hillar, Pillar i Tollik, „Pomerania”* 1995, nr 11, s. 51-53.
- Przyd – E. Breza, *Pochodzenie przydomków szlachty Pomorza Gdańskiego*, Gdańsk 1978.
- SEMot III – *Słownik etymologiczno-motywacyjny staropolskich nazw osobowych*; część III: *Odmiejscowe nazwy osobowe*, opracowała Z. Kaletowa przy współudziale E. Supranowicz i J. Szymowej, Kraków 1997.
- SEMot VI – *Słownik etymologiczno-motywacyjny staropolskich nazw osobowych*; część VI: *Nazwy heraldyczne*, opracowała M. Bobowska-Kowalska, Kraków 1995.
- SEMot VII – *Słownik etymologiczno-motywacyjny staropolskich nazw osobowych*; część VII: *Suplement*, red. A. Cieślikowa, Kraków 2002.
- SI – W. Janowowa, A. Skarbek, B. Zbijowska, J. Zbiniowska, *Słownik imion*, wyd. 2, Wrocław 1991.
- SIW – *Słownik imion współcześnie w Polsce używanych*, wyd. K. Rymut, Kraków 1995.
- SSNO – *Słownik staropolskich nazw osobowych*, t. I-VII, pod red. W. Tażyskiego i M. Malec, Wrocław 1965-1987.
- SNWPU – *Słownik nazwisk współcześnie w Polsce używanych*, t. I-X, wyd. K. Rymut, Kraków 1992-1994³.
- SNW – *Słownik nazwisk współcześnie w Polsce używanych*, edycja CD-Rom, Kraków 2001.
- Svob – J. Svoboda, *Staročeská osobní jména a naše přímení*, Praha 1964.

³ Symbol O w SNWPU oznacza formę z różnych względów niepewną.

Modern polish names, go on old polish binary personalities names (in alphabetical N – Ź). Part II (Ś – Ź)

Summary

Over 90 names have been worked out from the alphabetical sequence Ś – Ź, not including the variants. The choice of names was decided on the basis of the Dictionary of the Names Contemporarily Used in Poland (*Słownik imion współcześnie w Polsce używanych*, SIW), published by K. Rymut in Kraków in 1995; historical certificates were taken from the Dictionary of the Old Polish Personal Names (*Słownik staropolskich nazw osobowych*, SSNO vol. I-VII), Wrocław 1965-1988. Many names processed above have only single certifying in SIW, such as: *Trzebor, Tworzysław, Tworzysława, Widomił, Widomir, Widostaw, Widzimir, Więcierz, Włóscimiła, Włóscisław, Wolimierz, Wolimira, Wonisław, Wyszestaw, Wyszostaw, Zabor, Zamir, Zastaw, Zbromierz, Zwinisława*.

Edward Breza – emerytowany prof. zwyczajny Uniwersytetu Gdańskiego. Studia filozoficzno-teologiczne ukończył w r. 1958 w Krakowie; tytuł magistra filologii polskiej uzyskał w r. 1964 na WSP w Gdańsku, doktorat na Uniwersytecie Gdańskim (1972), tam też habilitację (1978). W okresie 1 X 1978 – 30 VI 1994 pracował także (na II etacie) w WSP w Bydgoszczy, najpierw na stanowisku docenta, potem prof. nadzw. i prof. zw.; w r. 2006 UKW nadał mu tytuł dra h.c. Prof. zwyczajny Bałtyckiej Wyższej Szkoły Humanistycznej (2003-2004), Gdańskiej Wyższej Szkoły Humanistycznej (od 2003) i Wyższej Szkoły Zawodowej w Ciechanowie, Instytutu Filologiczno-Humanistycznym w Mławie (od 2004). Główne nurty zainteresowań naukowych wyznaczają: onomastyka (członek Międzynarodowego Komitetu Onomastycznego w Lowanium – Belgia, Komisji Onomastycznej KJ PAN w Warszawie i Komitetu Redakcyjnego „Onomasticów” w Krakowie), historia języka polskiego, zwłaszcza na Pomorzu, współczesna polszczyzna z kulturą języka, dialektologia z kaszubistyką (w tym: kaszubszczyzna literacka), wpływ łaciny na język polski, metodyka nauczania języka polskiego i kaszubskiego. Redaktor „Rocznika Gdańskiego” (1992-1996). Bibliografia jego prac obejmuje ponad 2200 pozycji (książkowych, artykułów, w tym także drobnych – gazetowych). Za książki: *Toponimia powiatu kościerskiego* (1974), *Gramatyka Kaszubska* łącznie z J. Trederem (1981) i *Nazwiska Pomorzan* (2001) otrzymał nagrodę Ministra.